

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
<i>Kazimierz Imieliński</i>	
Fizjologiczne aspekty seksuologii	9
Wstęp	9
Rys historyczny	12
Fizjologiczne podstawy seksualności człowieka	18
Aspekt ewolucyjny	18
Seksualność a rozrodczość	18
Seksualność zwierząt i seksualność ludzi	22
Ontogenetyczna ewolucja seksualności człowieka	29
Integracja elementów biopsychospołecznych	35
Czynniki biologiczne	38
Czynniki psychiczne	44
Czynniki społeczno-kulturowe	50
Biopsychospołeczna „równowaga”	52
Seksualność człowieka	55
Płeć	56
Popęd seksualny	59
Potencja seksualna	60
Pobudliwość seksualna	61
Kontakty seksualne	62
Orgazm a satysfakcja seksualna	64
Miłość erotyczna	68
Hipotezy i badania	78
Fizjologia narządów płciowych	82
Fizjologia męskich narządów płciowych	83
Jądro	83
Moszna	88
Najądrze	88
Nasieniowód	89
Pęcherzyki nasienne	89
Gruczoł krokowy	90
Gruczoły opuszkowo-cewkowe	90
Prącie	91

Cewka moczowa	93
Erekcja prącia	94
Ejakulacja	98
<i>Fizjologia żeńskich narządów płciowych</i>	<i>99</i>
Jajnik	99
Jajowód	101
Macica	101
Pochwa	107
Błona dziewicza	112
Przedśionek pochwy	114
Opuszki przedśionka	114
Gruzoły Bartholina	114
Wargi sromowe mniejsze	114
Wargi sromowe większe	115
Wzgórek łonowy	116
Łechtaczka	116
<i>Cechy płciowe trzeciorzędowe</i>	<i>118</i>
<i>Fizjologiczne reakcje poza narządami płciowymi</i>	<i>120</i>
Naczynia krwionośne	123
Mięśnie	124
Układ krążenia	124
Układ oddechowy	125
Gruzoły wydzielania zewnętrznego	126
<i>Fizjologia zapłodnienia</i>	<i>126</i>
Nasienie	128
Rola pochwy w mechanizmie zapłodnienia	132
Rola szyjki macicy w mechanizmie zapłodnienia	138
Rola trzonu macicy w mechanizmie zapłodnienia	140
Zapłodnienie	141
Poczęcie	144
Jajeczkowanie a zapłodnienie	144
Układ nerwowy a seksualność	146
<i>Receptory zmysłowe</i>	<i>146</i>
Receptory czuciowe	148
Receptory wzrokowe	151
Receptory słuchowe	157
Receptory węchowe	158
Receptory smakowe	162
<i>Ośrodki rdzeniowe i nerwy obwodowe</i>	<i>162</i>
<i>Podwzgórze</i>	<i>167</i>
Ośrodki seksualne w podwzgórzcu	169
<i>Pozapodwzgórzowe sterowanie seksualnością</i>	<i>175</i>
Układ limbiczny	175
Szyszynka	177
Mózdzek	177
Pień mózgu	177
Kora mózgowa	178
Bibliografia	186

Krzysztof Boczkowski

Genetyczne aspekty seksuologii	192
Podstawy genetyki człowieka	194
<i>Chromosomy człowieka</i>	<i>194</i>
Chemiczna budowa chromosomów	194
Liczba i kształt chromosomów	195
Aberracje chromosomalne	195
<i>Przekazywanie informacji genetycznej</i>	<i>198</i>
<i>Dziedziczenie dominujące i recesywne</i>	<i>199</i>
Geny i allele	199
<i>Dziedziczenie autosomalne — dominujące i recesywne</i>	<i>200</i>
Dziedziczenie cech sprzężonych z chromosomami płciowymi	201
Genetyczna determinacja płci	202
<i>Chromosom Y</i>	<i>203</i>
Funkcja chromosomu Y	203
Czy tylko chromosom Y odgrywa rolę w męskiej determinacji płci?	204
Jaka część chromosomu Y odgrywa rolę w męskiej determinacji płci?	205
Mapowanie chromosomu Y	206
Wielkość i kształt chromosomu Y	209
<i>Chromosom X</i>	<i>211</i>
Chromatyna płciowa X	212
Genetyczna rola chromatyny płciowej	214
Nieprawidłowa determinacja płci u człowieka	215
<i>Zespół Klinefeltera</i>	<i>215</i>
Patogeneza zespołu	215
Morfologia gonad	216
Badania biochemiczne	218
Badania cytogenetyczne	220
Częstość występowania chromatyno-pozytywnego zespołu Klinefeltera w określonych populacjach	221
Wiek rodziców	223
Pochodzenie dodatkowego chromosomu X	224
Mężczyźni z kariotypem żeńskim 46,XX	225
<i>Zespół Turnera</i>	<i>226</i>
Etiologia i patogeneza	227
Badania cytogenetyczne	228
Pochodzenie chromosomu X	229
Różnicowanie płci	229
<i>Różnicowanie narządów płciowych</i>	<i>230</i>
Wpływ płodowych gonad na różnicowanie narządów płciowych	230
Wpływ przysadki na różnicowanie narządów płciowych	233
Różnicowanie przewodów gonad in vivo i in vitro	234
Zróżnicowanie płciowe ośrodków mózgowych	235
<i>Zróżnicowanie płciowe ośrodków wydzielających czynniki uwalniające foliotropinę i lutropinę</i>	<i>236</i>

Zróźnicowanie płciowe ośrodków wydzielających czynnik hamujący wydzielanie prolaktyny	237
Zróźnicowanie płciowe ośrodków związanych z zachowaniem reprodukcyjnym	238
Zróźnicowanie płciowe ośrodków związanych z zachowaniem niereprodukcyjnym	244
Spontaniczna agresywność	244
Walka o dominację	245
Agresja indukowana wstrząsem	245
Uczenie się reakcji unikania	245
Zachowanie na otwartej przestrzeni	245
Nietypowe nastawienie seksualne	246
Bibliografia	249
<i>Luboslav Stárka, Jan Raboch</i>	
Fizjologiczno-endokrynologiczne aspekty seksuologii	254
(z języka czeskiego tłumaczyła Anna Ciechanowicz)	
Hormony a regulacja funkcji płciowych	254
Poziom centralny	255
Poziom gruczołowy	258
Poziom krążeniowy i metaboliczny	261
Poziom obwodowy	264
Zróźnicowanie płciowe i jego regulacja hormonalna	267
Płeć genetyczna	267
Płeć gonadalna	268
Płeć somatyczna	268
Płeć psychiczna	273
Płeć metaboliczna	275
Funkcje gruczołów płciowych u noworodków	276
Funkcje gruczołów płciowych w okresie dojrzewania	278
Dojrzewanie mechanizmów regulacyjnych	279
Dojrzewanie gruczołów płciowych	281
Udział kory nadnercza w regulowaniu procesu dojrzewania	282
Inne czynniki endokrynne wpływające na dojrzewanie płciowe	283
Funkcje jąder i hormonalna regulacja męskich czynności płciowych	283
Endokrynną sekrecja jąder	285
Wewnątrzjądrowy transport androgenów	288
Wpływ hormonów na przebieg spermatogenezy	290
Hormony a drugorzędowe gruczoły płciowe	291
Funkcje jajnika i hormonalna regulacja procesów płciowych u kobiety	292
Cykl jajnikowy	292
Endokrynną funkcja jajnika i jej regulacja	294
Hormonalna regulacja zmian w żeńskim narządzie płciowym w czasie trwania cyklu	298

Transport plemników i możliwość zapłodnienia jaja	300
Hormony a zachowanie seksualne	301
Hormony a męskie zachowanie seksualne	302
Hormony a żeńskie zachowanie seksualne	303
Starzenie się a funkcje gruczołów płciowych	303
Zmiany hormonalne w okresie klimakterium	304
Starzenie się mężczyzny	305
Bibliografia	307

Rudolf Klimek

Neuroendokrynne aspekty seksuologii	313
Seksualność a neuroendokrynologia	313
Neurohormonalna regulacja ustroju	315
Możliwości oceny stanu regulacji neurohormonalnej	321
Hormonalna determinacja płci	323
Kryteria wyznaczania płci	328
Obojnactwo	331
Obojnactwo rzekome	332
Obojnactwo rzekome męskie	332
Obojnactwo rzekome żeńskie	333
Przedwczesna dojrzałość płciowa	333
Opóźnione dojrzewanie płciowe	334
Cykl miesięczkowy kobiety	334
Hormonalna regulacja płodności	343
Mechanizm działania sterydowych związków antykoncepcyjnych	346
Metody regulacji płodności	348
Bibliografia	350

Józef Beck, Julian Godlewski

Etologiczne aspekty seksuologii	352
---	-----

Część I (Józef Beck)

Organizacja społeczna w świecie zwierząt	352
Strefa mieszkalna. Terytorium	352
Stadny i samotniczy tryb życia	354
Hierarchia stadna. System rang	355
Przewodnictwo	356
Mechanizmy utrzymujące porządek w stadzie	357
Zachowanie seksualne	358

Zaloty	359
Funkcje zalotów na poziomie stosunków międzyosobniczych	361
Funkcje zalotów na poziomie gatunku	369
Konsumacyjny akt seksualny	369
Konsumacyjny akt seksualny z powierzchownym kontaktem między samcem i samicą, z zapłodnieniem zewnętrznym	370
Konsumacyjny akt seksualny bez bezpośredniego kontaktu między samcem i samicą, z zapłodnieniem wewnętrznym	370
Kopulacja z zapłodnieniem zewnętrznym	371
Kopulacja z zapłodnieniem wewnętrznym	371
Ontogeneza zachowania seksualnego	382
Wpływ deprywacji socjalnej we wczesnym dzieciństwie na zachowanie seksualne w wieku dorosłym	383
Mechanizmy motywacyjne związków między samcem i samicą	385
Popęd seksualny	385
Popęd seksualny u samców	385
Popęd seksualny u samic	389
Cechy charakterystyczne aktywności seksualnej samic	392
Współdziałanie między samcem i samicą w czasie zachowania seksualnego	398
Więź międzyosobnicza	399
Systemy socjoseksualne	402
Mechanizmy formowania się par	403
Sygnały socjoseksualne	406
Imponowanie fallusem jako oznaka rangi i groźby	409
Organizacja socjoseksualna Naczelnych i mechanizmy motywacyjne leżące u jej podłoża	412
Małpy	412
Ludzie	416
Miłość erotyczna	416
Miłość oparta na więzi	417

Część II (Julian Godlewski)

Etologia a seksualność zwierząt	418
Imprinting	421
Energia specyficzna	424
Wrodzony mechanizm wyzwalający	425
Zachowanie poszukujące, czyli apetytywne bądź apetycyjne	425
Bodziec specyficzny, czyli kluczowy	425
Zachowanie spełniające, czyli konsumacyjne	426
Sygnały	427
Niespecyficzne i społeczne aspekty zachowania seksualnego zwierząt	427
Etologia a seksualność człowieka	428
Imprinting	428
Zachowanie spełniające	430
Sygnały	432
Niespecyficzne i społeczne aspekty zachowania seksualnego człowieka	433

Dwa światy. Interpretacje i teorie	435
Specyficzne funkcje seksualności	437
Prawidłowe, nieprawidłowe i patologiczne zachowania seksualne.	438
Zboczenia płciowe	445
Zespół zakodowanych reakcji seksualnych	448
Klasyfikacja zaburzeń seksualnych	450
Etologia, kultura a seksualność	457
Bibliografia	458
 <i>Uroš J. Jovanović</i>	
Biorytmy a seksualność	463
(z języka niemieckiego tłumaczył J. Świtała)	
Ogólne uwagi o biorytmice	463
Historia	463
Psychofizjologia	464
Dotychczasowy stan badań nad biorytmami seksualnymi	469
Periodyka erekcji u mężczyzn w stanie czuwania	469
Periodyka erekcji w czasie snu	470
Badania własne dotyczące biorytmów seksualnych	477
Uwagi końcowe	500
Bibliografia	502
Indeks nazwisk	509
Indeks rzeczowy	518